

Exit 21 příloha

Zpravodaj vydávaný obcí
Mirošovice 2021

ROZHOVORY S MIROŠOVIČÁKY

Hati aneb vyprávění Blanche o vlčích legendách

Paní Blanka Straňovská je ženou mnoha tváří. Nejen že je vynikající houslovou virtuózkou Orchestru Národního divadla, ale je také spisovatelkou, přičemž tvrdí, že psaní není jejím povoláním, ale koníčkem. Letos zjara vydala pod pseudonymem Blanche knihu pro děti a mládež „Hati“ s podtitulem „Prastaré vlčí legendy“, na které pracovala 4 roky. O čem kniha je a jak si stojí na knižním trhu? A jak to souvisí s vozem Škoda Amaroq?!

„Avovang si přelezl do jeho ženy a chvílku zkoušel být ženou. Nakonec se ale znovu narodil jako muž a musel uznat, že je to úplně, ale opravdu úplně ta nejlepší forma života, která ho mohla potkat.“
„Příběhy Inuitů - O duši“, str. 38

Mohla byste čtenářům Exitu knihu v kostce představit? Jak dlouhá byla cesta od nápadu po vydání knihy? Jak si kniha vede na trhu mezi čtenáři, jak je přijímána kritikou?

„Hati“ je kniha prastarých příběhů o vlčích, které se na severu kdysi skutečně vyprávěly. Pět příběhů je inuitských, pět indiánských a dvě vikingské. Hledala jsem ty nejstarší, v knihách i v celém virtuálním světě. Pracovala jsem na ní rok, zbytek času byla snaha o vydání a vydání samotné. Vzhledem k tomu, že jsem za tu dobu stihla téměř ochrnout, podrobit se operaci krční páteře a znovu se naučit hrát na housle, mi to snad ani tak dlouho nepřipadá. Na trhu si vede Hati velmi dobře, první vydání je ze skladu zcela rozebráno, na Databázi knih máme hodnocení 88 % a velmi milé komentáře. Audioverze ostravského studia Ova Audio s herečkou Markétou Harokovou si vede také velmi slušně, takže mám opravdu radost!

Povoláním jste členkou Orchestru Národního divadla na pozici první housle. Jak lze zkombinovat povolání spisovatelky a houslové virtuózký?

Psaní není mé povolání, ale můj koníček, takže mám výsostné právo zabývat se jím pouze, když se mi chce, mám na to čas a náladu. Žádný tlak, žádné termíny. Zkombinovat s hraním to jde špatně, protože, ať začnu psát nebo hrát, nevím, kdy přestat. Obě tyto činnosti mne naprosto pohlcují, takže musím nějak rozumně hledat rovnováhu mezi rodinou, prací a koníčky, což vždy úplně nelze.

V knize se vyprávějí vlčí příběhy Inuitů (*Eskymáků – pozn. red.*), Indiánů a Vikingů. Jako germanistku mě nejvíc oslovily příběhy z germánské mytologie. Jaký je Váš nejoblíbenější příběh a proč?

Mě fascinují příběhy Inuitů, svou osobitostí, přímočarostí a takovým nějakým zvláštním kouzlem, které jinde nepotkávám. Nejráději mám Amaroq jednak pro příběh samotný, ale třeba i proto, že jsem měla možnost vysvětlit původ jména, jež si „vypůjčila“ Škodovka pro jeden ze svých modelů...

Jako zdroje příběhů máte kromě jiného uvedenou Eddu, sbírku severské mytologie Snorriho Sturlusona. Čerpala jste informace o germánských bozích i ze známé knihy „Soumrak a prsten“ autorky Ivany Vízdalové?

Ne, čerpala jsem výhradně z těch nejstarších pramenů, protože potřebuji ryzí, pravdivé a původní příběhy. Co si o tom myslí badatelé, vědci a spisovatelé je sice inspirativní a samozřejmě je čtu, ale pro můj účel vlastně zavádějící. Tudíž je beru jako takové osobní pomocníky k osvětlení situace a rozšíření obzorů, nikoliv jako zdroj.

Kolébku evropské civilizace je Řecko. Proč se věnujete námětům ze severské mytologie a ne např. z řeckého nebo českého bájesloví?

Ono, když chce člověk psát o vlčích, nemůže si moc vybírat. Hledala jsem všude, v Řecku, Římě, Egyptě i v Čechách a potkávala většinou bohy s hlavami vlků, vlkodlaky, v novodobější literatuře zase příběhy o střílení vlků, ale o tom jsem psát nechtěla. Ani o Červené karkulce jsem psát nechtěla a věřte nebo ne, u nás doma jsem opravdu nic jiného nenašla. Potřebovala jsem opravdového vlka, alespoň částečně uvěřitelného. Na sever mě tedy zavedlo a s mytologií mě seznámilo hledání vlků. Nebo snad vlci samotní?

Začátek knihy mi připomněl „Malého prince“: „Dospělí totiž vůbec nic nechápou. [...] Třeba byste jim to mohly vysvětlit vy, děti.“ (,Příběhy Inuitů“, str. 10). Myslíte tím onu schopnost dětského údivu všemu novému, neznámému, kterou dospělý člověk na cestě životem postupně ztrácí? Proč se děti mohou spíše dobrat poznání pravdivé podstaty věcí a dospělí vidí svět zkreslený, pokřivený?

Ne, nemyslím si, že bychom my dospělí viděli svět pouze zkreslený a pokřivený, ale vezměte si, kolik se toho dospělý člověk už v životě naučil? Dřel, aby se dostal na střední, na vysokou, na druhou vysokou, dřel na rekvalifikační kurzy... Vydřel si svůj vlastní názor a teď ho přece nebude měnit, když ho to stálo tolik úsilí. Kdežto dítě je otevřené a chce se učit, nasává všechno kolem sebe, svůj názor si zrovna utváří a podle mě je to ta správná doba, kdy se člověku dá něco smysluplně říct. Víím, že píšu pro věkovou kategorii, která nechte, ale doufám, že pokud si to už někdo přečte, vzpomene si na to jednou, až to bude potřeba.

V knize vlka Hatiho popisujete jako vlka s modrými očima. Vlci ovšem mívají modré oči jako vlčata po narození a v dospělosti mají jejich oči odstín jantarové barvy. Úvodní obrázek Hatiho na obalu knihy od ilustrátorky Bereniky Jakoubkové mi připomíná sibiřského huskyho. Kde jste pro ztvárnění vlka Hatiho hledala inspiraci?

Většinou mají vlci oči jantarové, to ano, ale existují (jako

všude) i výjimky. Pokud se narodí vlk s modrými očima, je obvykle velmi silným vůdcem smečky, alfa samcem, nebo, chcete-li, vůdcem vlkem. Ohledně barvy – dřív, než jsme je vystříleli, měly různé druhy vlků škálu barev srsti od černé až po bílou, podle území, kde se pohybovali. Takže já v tom opravdu nevidím problém a jako husky mně Bereničina ilustrace rozhodně nepřipadá. Ale to bude zřejmě o úhlu pohledu.

Vlk Hati Hródvitnisson zvaný Nenávistník je podle Ivany Vízdalové v knize „Soumrak a prsten“ popisován jako vlk pronásledující Měsíc, bratr vlka Skolla, pronásledujícího Slunce. Chtějí je dohnat a sežrat, ale to se jim nepovede, dokud nenastane konec světa – Ragnarök, Soumrak bohů. Říká, že podle toho, jak moc se přibližují, nastává úplněk či naopak. Oba vlci jsou synové bájného vlka Fenrira, jednoho ze tří nepřátel světa kromě hada Jörmungandra a vládkyně říše mrtvých Hel, dítě proradného obra Lokiho a obryně Angrbordy. Podle Vás je Hati hodný vlk, ochránce lidí, který má lidi rád, třebaže má mytologicky pověst zlého, nenávistného vlka. Doslova v knize tvrdíte, že Měsíc hldá, chrání, popohání, aby se nezastavil, že kletvu rozšířili ustrašení bohové, že je to blbost (str. 79). Proč jste jako hlavní postavu své knihy a průvodce malé dívky Tanaki zvolila právě vlka Hatiho? Je ztělesněním dobra či zla? Není to pro čtenáře matoucí?

Vidíte, to je přesně důvod, proč píšou pro děti. Dítě by mi po přečtení knihy takovou otázku nepoložilo, protože už by vědělo, že nikdo není jenom zlý, ani jenom dobrý. Navíc, citujete z vysvětlující mezikapitoly (ve které snad i autor může „zavadit“ o svůj názor), nikoliv z mýtu. A opíráte se o věštbu (která se, pokud vím, zatím nenaplnila), ne o jejich životní příběh. Já hledám právě ty „životní příběhy“, ať už to zní jakkoliv divně, a ačkoliv jsem přečetla Eddu poetickou i prózickou křížem krážem tam i nazpátek, nikde jsem žádné jejich zlé skutky nenašla. Jen ty, kterých se teprve mají dopustit. Copak už jsme na tom tak, že když někdo víc vyroste, nebo má jinou barvu kůže, máme pro něj jenom nenávist? A proč by měl být Hati ztělesněním dobra, nebo zla? Představuje pradávno, představuje rovnováhu, představuje obojí. Cokoliv vyčlenit by bylo matoucí.

Jako chovatelku a milovnici psů mě dále zaujal příběh o domestikaci vlka „Jak člověk ke psu přišel“. V příběhu se vypráví známé podobenství dobrého a zlého vlka v každém z nás. Záleží pouze na tom, jakého vlka krmíme:

„Když se se všemi hádáš, zlobíš se, na všechno nadáváš a všechny pomlouváš, krmíš zlého vlka. Když se usměješ na smutného, podáš ruku potřebnému, skleslého utěšíš a řekneš si třeba, že je krásný den, i přes to, že prší, krmíš dobrého vlka. Takže to, jaký budeš člověk, záleží vlastně jenom na tobě.“

(„Příběhy Indiánů – Jak člověk ke psu přišel“, str. 54)

Věříte tomu? Jaký rozdíl vidíte mezi vlkem a psem? Máte ráda plemena československý vlčák či Saarloosův vlčák, která vznikla křížením německého ovčáka a vlka? Máte psa, popř. vidíte v něm potomka vlka?

Tato citace opět nepatří do mýtu, Jak člověk ke psu přišel, ale do vysvětlující mezikapitoly. Máte na mysli, jestli věřím tomu, že má v sobě člověk dobro i zlo? Samozřejmě! Copak Vy jste se nikdy na nikoho nezlobila? Nebo, na druhou stranu, nikoho jste neobjímala? Vidíte, už jsme opět u toho. Ohledně rozdílu mezi psy a vlky – vypůjčila bych si s dovolením vtip, který čas od času koluje internetem, a zanechala bych to bez komentáře...

Československé vlčáky miluji, se svými dvěma procenty vlčích genů jsou jim asi nejbliž. Ale jestli si ho jednou pořídím, nevím, je to složité plemeno, vyžaduje opravdu precizní důslednost ve výchově a spoustu času. A psa mám, fenku, Čikitku „von Zaječice“, tzv. rasa 3 v 1 a za vlka ji nepovažuji.

Proč si myslíte, že si lidé od pradávna rádi vyprávějí pohádkové a bájně příběhy? Ve své tvorbě se mytologií více či méně inspiruje většina velkých spisovatelů žánru dětské prózy a fantasy, jakými jsou J.R.R. Tolkien, J.K. Rowlingová, C.S. Lewis, G.R.R. Martin aj. Dokážete odhadnout, proč jsou tyto prastaré příběhy stálým zdrojem literární inspirace i současných autorů? Jaký žánr literatury máte ráda Vy a proč?

Tak příběhy jsou zdrojem poučení i zábavy od počátku lidství a mě osobně fascinují právě svou naivitou, upřímností, spravedlností... Není to náhodou něco, co nám dnes trochu chybí? A navíc vůně toho „kdysi“ – každého by přece zajímalo, jak žil jeho prapraprapradědeček. To je možná odpověď na Vaši otázku. Jinak krom mýtů a legend všeho druhu mám ráda poezii, obzvláště Prokletých básníků, ale vlastně to mám s literaturou podobně jako s hudbou, pohybuji se napříč žánry a nechávám se inspirovat, okouzlovat a unášet, a moc neřeším, do jaké „krabičky“ co patří a proč.

Prozradíte čtenářům, jestli máte v šuplíku rozepsanou další knihu?

Pokud se dá asi pět stránek textu ohodnotit jako rozepsaná kniha, pak zřejmě ano. Ale mám za sebou půl roku příprav (tentokrát čtení sumerských textů), vtištěné, barevně označené a sešpendlené hromádky o různých bozích a obrech, mám to nějak v hlavě, ale teď momentálně plním svůj velký úkol vrátit se ke své práci, takže knížka musí počkat. Ostatně, je to můj koníček, nikam nespěchám. Navíc, v tiskárnách dochází papír...

Děkuji za rozhovor.
PhDr. Tereza Vlachovská

Foto: Mgr. Michaela Šedová, Marketing manažer, Pointa Publishing
Zdroj vtipu: <https://www.facebook.com/VytribenyHumor> ke dni 14.10.2021